

Is ethisch bankieren mogelijk?

René Smits

2013-09-27 10:59:52.0

update: 2013-09-27 11:07:01.0

René Smits

Op de dag dat de Amerikaanse zakenbank JP Morgan Chase van vier afzonderlijke toezichthouders boetes opgelegd kreeg van in totaal van \$ 920 miljoen voor een handelsschandaal dat de bank al \$ 6 miljard had gekost, woonde ik een bijeenkomst van internationale monetaire juridische deskundigen bij.

[Lees de column in het Engels: Can banking be ethical?](#)

Een onderdeel van die bijeenkomst was gewijd aan ethiek in het bankwezen en het toezicht op banken. Een medereiziger aan boord van het vliegtuig vroeg tijdens de terugreis sceptisch of bankieren dan wel ethisch kan zijn. Of was het over [Grameen Bank](#) gegaan, de Bengalese bank die microfinanciering biedt voor de armen? Of over [Triodos Bank](#), een nichebank in Nederland die duurzaam bankieren in het vaandel voert?

Deze vragen laten zien hoe laag de status van het bankwezen is gezonken, en hoe in het algemeen tegen bankiers wordt aangekeken. Zelfs het enkele noemen van ethiek in de context van bankieren leidt tot dit soort gegeneerde reacties. Wetgevers en toezichthouders vaardigen regels uit om een noodzakelijke verandering in het gedrag van bankiers af te dwingen. De houding van de media en het grote publiek helpt bankiers verder op te schuiven naar een meer servicegerichte aanpak met minder nadruk op kortetermijnwinst en meer op maatschappelijke voordelen.

Is er plaats voor ethiek?

De vraag is of er, naast de regelgeving, plaats is voor ethiek. Kan ethiek – opgevat als niet-juridische normen die gedrag intomen of, meer in het algemeen, beïnvloeden – helpen om een te legalistische aanpak te vermijden voor hetgeen in het bankwezen moet worden verholpen? Normen die de wetgever uitvaardigt kunnen nooit op alle onderwerpen betrekking hebben die van belang zijn voor een culturele verandering en voor het voorkomen van een nieuwe crisis. Zelfs niet als de wetgever de bankenlobby op afstand weet te houden.

Toezichthouders zijn mogelijk niet voldoende vertrouwd met de financiële wereld om gedrag fijnmazig te kunnen regelen, als we dat al zouden willen in een vrije markteconomie. Ten slotte kan gedrag dat intrinsiek is gemotiveerd, en niet slechts extern begrensd, beter passen bij de interactie tussen bankier en klant. Dit betekent dat, net zo min als naleving van de regelgeving mag onttaarden in een invuloefening, bezieling door ethiek verder moet gaan dan formaliteiten en procedures. [Een recente wetenschappelijke bijdrage](#) verkent de rol van de ethiek in de regelgeving ten aanzien van de financiële sector.

Menselijke wijsheid

Ter verdediging van al degenen die werken in het bankwezen of bij het banktoezicht, moet gezegd worden dat ethische kwesties zich niet beperken tot deze economische sector. De ophef over de uitbetalingen aan directeurs bij fusies ([de belofte van Nokia-Microsoft van bijna €19 miljoen aan de CEO van eerstgenoemde onderneming](#)) herinnert ons er terecht aan dat de bonuscultuur ook buiten de bankwereld leeft. Van de kledingindustrie (invoer uit onveilige fabrieken) tot aan de voedingsmiddelenindustrie (volksgezondheid en de behandeling van dieren die voor menselijke consumptie worden gedood) en de eufemistisch aangeduide 'defensie-industrie' (productie van wapens om te doden): ethische overwegingen zijn nooit ver weg.

Mijn kijk op de zaak is dat men zowel ethisch als in overeenstemming met de regelgeving kan bankieren. Bij al onze bezigheden hebben wij mensen behoefte aan leiding die verder gaat dan de strikte wet. Bij onze zakelijke bezigheden hebben regels en ethiek elk hun rol maar, zoals de [Amerikaanse psycholoog Barry Schwarz in zijn presentatie voor TED over de lawine aan regelgeving na de financiële crisis ons vermaant](#), moeten we onze menselijke wijsheid niet vergeten.

Bron: <http://fd.nl/economie-politiek/columns/rene-smits/991899-1309/is-ethisch-bankieren-mogelijk>